

odnosi se na cjelinu (katholon) a, s druge strane, globalizacija tendira stvaranju svjetske tehničke civilizacije koja ne čini zajednicu niti ima dušu (169). Prostor utopijskog svijeta ne pripada tehnički pragmatičnom svijetu stalnih promjena i nesigurnosti, nego duhovno utopijskom svijetu postojanosti. Čovjek se možda može uskoro »zasititi« znanstvenih istraživanja i novotvorina, te zaželjeti stabilno i mirno živjeti s vizijom ovo- i onostrane budućnosti.

Za mir na svijetu potrebno je međusobno povjerenje kao osnova dijaloga. Zato treba otklanjati predrasude među religijama i općenito među kulturama, a za to su nužni znanje o »drugima« i međusobni dijalog. Naravno, to nije zadatak samo religija o čemu Küng najčešće govori, nego svake kulture kao i pojedinca u svakodnevnim prilikama. Kao i u drugim knjigama, Küng tijekom razgovora s Hoerenom u svakoj prilici pojašnjava zajedničke osnove različitih religija kao pretpostavke izgradnje svjetskog etosa i mira među religijama.

U cjelini, knjiga *Čemu svjetski etos?* sadrži aktualne Küngove poglede na različita pitanja s kojima je povezana i ideja svjetskog etosa. On je kritičan, uvjerljiv i otvoren za kritiku i dijalog. Poznavatelji njegovih radova uvjerit će se u konzistentnost mišljenja i argumentacije.

Ivan Cifrić

Udo E. Simonis i suradnici /Hrsg/

ÖKO-LEXIKON

Verlag C. H. Beck, München, 2003, 271 str.

Ekološki problemi i spoznaje o okolišu i čovjekovom odnosu prema njima postaju ne samo sadržaj bavljenja različitih znanosti o okolišu, nego dio naše svakodnevne. Zato su znanja o osnovnim pojmovima korisna svakome, jer ekološki problemi pogađaju svakoga od nas. Danas su

naročito važna saznanja i urgentna upozorenja o razaranju stratosfernog ozonskog sloja, smanjivanju biološke raznolikosti i klimatskim promjenama.

Upravo je tiskan **Eko-leksikon** (na njemačkom jeziku) koji vrijedi zabilježiti u našoj periodici. Prvo jer je originalno izdanje i drugo jer u relativno malom formatu donosi brojne korisne informacije za stručnjake ali je i za širu uporabu. Koristan je svakome onome koji želi imati detaljnije informacije o ekološkoj problematici i stanju aktivnosti na njezinoj zaštiti.

Na njegovoj izradi radilo je preko stotinu stručnjak/inj/a (ukupno 124) koji nas obavještavaju o središnjim pojmovima, smjernicama, nekim rješenjima i perspektivama ekologije. Autori su iz područja prirodnih i socijalnih znanosti zaposleni u različitim institutima koji svojom stručnošću jamče vrijednost prezentiranog sadržaja u leksikonu.

Eko-leksikon je jedna vrsta savjetnika o ekološkim pitanjima u svoj njihovoj kompleksnosti. Sadrži oko 800 članaka (oko 600 natuknica i 200 odrednica). Autori i pojmovi omogućavaju nam pregled opisa ne samo prirodnog sustava nego i društvenog sustava i njihovu interakciju. Primjerice pravo okoliša, ekološko obrazovanje, ekološka politika, ekološka tehnika, itd. kao i različiti događaji i aktivnosti (konvencije, izvještaji isl.).

U **Eko-leksikonu** zastupljena su različita područja kao što je otpad, biološka raznolikost, tlo, energije, klima, buka, poljoprivreda, voda itd. Ekologija je tako prezentirana u nekoliko svojih aspekata:

- ekologija kao znanost,
- ekologija kao trajni imperativ društvenim i prirodnim znanostima,
- ekologija kao politička i društvena zadaća, i
- ekologija u svakodnevnoj aktivnosti pojedinca.

Svaka natuknica je autorski potpisana – kraća s inicijalima a duža s punim imenom. Svi pojmovi poredani su abecednim redom, a leksikonske oznake omogućavaju čitatelju povezivanje pojmova u potreban sklop informacija. Pojmovi su navedeni kao imenice, a u mnogim slučajevima s dodatkom priloga (prijerice, održivi razvoj, eksterni učinci).

Öko-Lexikon će biti koristan svim zainteresiranima za ekološku problematiku kao svojevrsni vodič u socijalnoekološkoj perspektivi. Njegova je vrijednost u tome što je, za razliku od nekih ranijih sličnih leksikona, obuhvatio i neke aktualne pojmove i koncepte koji nisu bili u uporabi – primjerice, održivi razvoj, ekološki otisak stopala, sindromski koncept, naftna kuga, industrijski metabolizam itd. Na taj način je ekološka problematika znatno proširena novim saznanjima. Preporučamo ga svakako studentima koji se zanimaju za ovu problematiku.

Ivan Cifrić

Mario Turchetti

TYRANNIE ET TYRANNICIDE

de l'Antiquité à nos jours

Presses Universitaires de France, Paris
2001, 1044 str.

Pitanje tiranije i osporavanja tiranijske vlasti ne prestaje zaokupljati teorijsko-analitičku pozornost društvenih i humanističkih znanosti, osobito povijesti, političke filozofije, politologije i političke sociologije. U tom tipu vladavine, u njegovim načelima, izvornim oblicima i povijesnim metamorfozama traže se fundamentalna objašnjenja ili tradicijski korijeni suvremenih politika moći koje skreću u samovolju i održavaju se ukinućem ili deformacijom zakonske racionalnosti. Među novijim djelima koja su vođena tom intencijom bez sumnje je najcjelovitija knjiga Maria Turchettija *Tyrannie et ty-*

rannicide de l'Antiquité à nos jours (Tiranija i tiranucid od Antike do danas). Kritičari su je već ocijenili kao »neophodan priručnik za svakog, običnog ili stručnog čitatelja koji se zanima za političku povijest, ideje i filozofiju«. Turchetti je trenutačno profesor moderne povijesti na Sveučilištu u Fribourgu, a predavao je i na drugim europskim sveučilištima (povijest političkih doktrina na Sveučilištu u Mesini, filozofiju Renesanse na Sveučilištu u Toursu, modernu povijest na Sveučilištu u Genevi itd.).

Bez obzira na ambicioznost svoga zahvata, autor skromno upozorava da njegova knjiga nije »povijest tiranija i tiranicide« nego »povijesni ogled« koji prikazuje ono što je o tiranijama i tiranucidima mišljeno i napisano u rasponu od grčko-antičkog doba do danas. To je iscrpni eksplikativni i kritički inventar razmišljanja i ideja, koji ne ispušta iz vida nijednog mislioca relevantnog za razumijevanje teme. Knjigu tvore dva dijela. Prvi dio, *Antika i srednji vijek*, zahvaća tematizaciju izvornih antičkih pojmova tiranije i tiranicide, te tematsku interpretaciju glavnih grčkih i srednjovjekovnih mislilaca i pisaca, sve do Gersona i Koncila u Konstanzu u 15. stoljeću (Eshil, Sofoklo, Euripid, Herodot, Tukidid, Ksenofon, sofisti, Sokrat, Platon, Aristotel, Isokrat, Demosten, Polibije, Ciceron, Seneka, Tacit, judaizam, kršćanstvo, Sveti Pavao, Sveti Augustin, Kasiodor, Isidor iz Seville, Toma Akvinski, Dante Alighieri, Marsilije Padovanski, Vilim Occam, Petrarka, Salutatti, John Wyclif itd.). Drugi dio, *Moderna epoha*, počinje s tematizacijom **humanizma i politike** (Erazmus, Th. Morus, Savonarola, Machiavelli, Guichardini), a završava sa suvremenim problemima **kontrole ustavnosti zakona** i kodifikacijom **prava na otpor** (Louis Favoreu, Mauro Cappelletti, Norberto Bobbio, Eric Desmons, Wilhelm Wertbruch). U tom rasponu analizirani su razni problematski sklopovi i mislioci, primjerice: **katolička tradicija i pokornost** (Francisco de Vitoria), **reformacija i**